

Bijlage 2 : Controle, inspectie en keuringen hijswerktuigen.

1. Inleiding

Arbeidsmiddelen en dus ook hijs- en hefmiddelen en transporthouders dienen tijdens het gebruik veilig te blijven. In het Arbobesluit, artikel 7.2a, wordt aangegeven dat onder keuring wordt verstaan 'een onderzoek of een beproeving'. In artikel 7.4a van het Arbobesluit wordt over de 'noodzakelijke keuringen en beproevingen van arbeidsmiddelen' gesproken. Hieronder vallen transporthouders en een gedeelte van de hijs- en hefwerktuigen (hoogwerkers). Voor hijskranen wordt in het Warenwetbesluit machines, artikel 6d, gesproken over 'periodieke keuring'. In artikel 7.20 van het Arbobesluit wordt voor hijs- en hefgereedschappen gesproken over 'onderzoek op goede staat, waarbij het zo nodig wordt beproefd'. In de Warenwetregeling machines, artikel 2a, wordt de keuring van mobiele hijskranen en torenkranen verder uitgewerkt en vastgelegd.

In de praktijk worden diverse benamingen gebruikt voor de in de wet genoemde handelingen, controle, inspectie en keuring. Hierbij wordt steeds getoetst of het hijs- of hefmiddel nog veilig inzetbaar is. Ook is het een toetsing of het hijs- of hefmiddel voldoende is onderhouden. Deze toetsing moet zo vaak als noodzakelijk worden uitgevoerd. Zo zal bij ruwe werkomstandigheden (bijvoorbeeld sloopwerkzaamheden) de inspectie- of keuringstermijn korter moeten zijn dan bij minder ruwe omstandigheden (bijvoorbeeld laboratoria). Ook de deskundigheid van de gebruiker van hijs- of hefmiddelen speelt hierbij een rol. Een machinist zal het hijs- of hefgereedschap anders gebruiken dan een persoon die niet direct betrokken is bij het hijsen of heffen.

2. Controle

Onder controle wordt verstaan 'de beoordeling of het in te zetten middel geschikt is om veilig te gebruiken'. In het algemeen is het de persoon die de hijs- of hefmiddelen gaat gebruiken die deze controle uitvoert. De volgende zaken worden gecontroleerd: werklust, merktekens, afkeurnormen en of het beoogde gebruik in overeenstemming is met de gebruiksaanwijzing.

Bij controle voor het gebruik van hijs- of hefmiddelen is ook de staat van de transporthouder (pallets, containers, flexibele stortgoedhouders, materiaalcontainers, afvalcontainers, verplaatsbare tanks, transportframes, kubels etc.) van belang voor het veilig gebruik ervan. Ondanks dat transporthouders mogelijk in veelvoud bij een hijs- of hefmiddel worden gebruikt, al dan niet eenmalig, is het van belang voor elk gebruik controles uit te voeren. Vastlegging van controle vindt niet plaats, wél is melding van een gevaarlijke situatie verplicht.

3. Inspectie

Onder inspectie wordt verstaan 'het periodiek onderzoeken van hijs- of hefmiddelen of transporthouders'. De inspectie moet door een deskundige worden uitgevoerd, om zeker te stellen of het middel veilig ingezet kan worden. De inspecteur dient te beschikken over de afkeurnormen van het betreffende hijs- of hefmiddel of transporthouder. De bevindingen van deze inspectie dienen vastgelegd te worden.

De werkgever is verantwoordelijk voor de uitvoering van de inspectie. Het Arbobesluit en het Warenwetbesluit machines bepalen dat keuringen (en ook inspecties) uitgevoerd dienen te worden door een deskundige natuurlijke persoon, rechtspersoon of instelling. De werkgever dient bij het geven van de opdracht te beoordelen of een in het bedrijf aanwezige deskundige in staat is de inspecties uit te voeren. Hierbij dient hij zich te realiseren in hoeverre deze inspecteur vrij is in het oordeel goed- of afkeur. Tevens dient men rekening te houden met specifieke eisen die gesteld worden aan deskundige personen of instellingen. Zie de volgende paragrafen.

Overzicht controle, inspectie en keuring van hijs- en hefmiddelen

omschrijving	wanneer	persoon	niveau	bewijsstuk
beproeving	bij nieuwe levering	deskundige op constructie	meting c.q. (proefbelasting)	IiA verklaring
controle	voor elke inzet	gebruiker	visueel op toestand en capaciteit	neen**
inspectie	minimaal 1x per jaar*	deskundige boven gebruikersniveau	beoordeling/meting***	ja, waarop beoordeeld
keuring	afhankelijk van het gebruik, volgens aanbevelingen van deskundige of fabrikant	deskundige op constructieniveau	meting c.q. (proef)belasting	ja, met vermelding meetgegevens en/of proefbelasting. Na wijziging IiA verklaring

* afhankelijk van gebruik of op aangave van fabrikant in de gebruiksaanwijzing vaker

** voor werkbak rapporteren

*** eventueel afhankelijk van keuringsregime

4. Keuring Hef- en hijswerktuigen

Onder keuring wordt verstaan 'het periodiek onderzoeken en eventueel (her-)beproeven van hijs- of hefmiddelen' of transporthouders. Bij een keuring wordt een waardeoordeel uitgesproken over de bruikbaarheid van het middel in de periode tot de volgende keuring.

Het verschil tussen keuring en inspectie ligt in het waardeoordeel over de bruikbaarheid en het niveau van deskundigheid.

Een keurder (keurmeester) heeft over het algemeen meer kennis van het te keuren middel dan een inspecteur. De keurder beschikt in het algemeen over fabrieksspecificaties van het te keuren middel. Belangrijk is hier ook dat een keurder onafhankelijk is van de eigenaar van het te keuren middel, zodat hij een objectief oordeel over goed- of afkeur kan uitbrengen.

Een keurder beschikt daarnaast over aantoonbare deskundigheid.

Frequentie

Zoals eerder opgemerkt, ligt de frequentie van inspecties (of keuringen) wettelijk niet vast. De toelichting op het Arbobesluit geeft als minimum ondergrens dat er ten minste eenmaal per jaar een inspectie moet plaatsvinden. De RI&E die in het bedrijf is uitgevoerd, moet uitsluitend geven omtrent de toe te passen frequenties. Gelijkzeitig dient te worden beoordeeld of een inspectie voldoende is of dat er een meer uitgebreide keuring moet worden uitgevoerd. In bijlage 4 zijn enige risicofactoren bij het gebruik van hijs- en hefgereedschappen vastgelegd.

Opmerking: Het Arbobesluit en het Warenwetbesluit machines spreekt over keuringen. Bedoeld wordt keuring of inspectie. De keuze tussen inspectie en keuring is afhankelijk van de te verwachten risico's.

In het vervolg van dit hoofdstuk zal alleen de term 'keuring' gebruikt worden. Hiermee wordt dus keuring of inspectie bedoeld.

Keuring hijskranen

De keuring van hijskranen wordt beschreven in het Warenwetbesluit machines, artikel 6d. Alle hijskranen met een bedrijfslast die gelijk of hoger is dan twee ton vallen onder dit artikel. Praktisch gezien betekent dit dat de hijskraan (met zijn ondersteuning), afhankelijk van het gebruik, periodiek, maar in ieder geval jaarlijks, gekeurd dient te worden (zie definitie hijskraan bijlage 1).

Kraanboek

Een kraanboek is van toepassing op alle hijskranen met een bedrijfslast van 2 ton of meer (Warenwetbesluit machines artikel 6f). In dit kraanboek dienen de resultaten van de uitgevoerde keuringen en beproevingen genoteerd te worden. Ook worden de algemene gegevens van de kraan, zoals staalkabels, uitrustingsstukken (hijsblok, ballast, hulpwiek configuraties e.d.) en belangrijke reparaties in dit kraanboek genoteerd

Keuring hijswerktuigen

Voor de keuring van hijskranen zijn een drietal mogelijkheden:

1. hijskranen met een bedrijfslast kleiner dan 2 ton: Arbobesluit artikel 7.4a. De keuring dient te worden uitgevoerd door een deskundige natuurlijke persoon, rechtspersoon of instelling;
2. hijskranen met een bedrijfslast gelijk of groter dan 2 ton: Warenwetbesluit machines artikel 6d lid 1. De keuring dient ten minste eenmaal per jaar plaats te vinden. De keuring dient te worden uitgevoerd door een deskundige natuurlijke persoon, rechtspersoon of instelling (of door een aangewezen instelling; zie mogelijkheid 3);
3. hijskranen voor haakbedrijf met een bedrijfslastmoment van ten minste 10 tonmeter: Warenwetregeling machines artikel 2a lid 1 Keuring door een aangewezen instantie.

Mogelijkheid 1 en 2:

Voor kranen, niet genoemd in de Warenwetregeling machines, geldt artikel 6d van het Warenwetbesluit machines. Hoewel (periodieke) keuring van deze kranen wettelijk is voorgeschreven, zijn hiervoor geen verplichte schema's opgesteld; dat wil zeggen dat voor overige hijskranen geen personen of instellingen aangewezen of erkend zijn door de overheid. De eigenaar moet er zorg voor dragen dat de persoon, rechtspersoon of instelling die de keuring uitvoert voldoende deskundig is.

Over het algemeen wordt aangenomen dat de fabrikant of een door hem opgeleide leverancier voldoende deskundig is voor een werktuig of gereedschap. Hierbij geldt vaak dat dit kan worden aangetoond door een diploma of specifiek certificaat van vakbekwaamheid.

Als keuringstermijn wordt ten minste eenmaal per jaar genoemd.

Voorbeelden van overige hijskranen die een periodieke keuring moeten ondergaan zijn vast opgestelde of langs een vaste baan bewegende kranen, zoals havenkranen, drijvende kranen en bokken, laadbruggen, bovenloopkranen, portaalkranen, (kolom)zwenkkranen en autolaadkranen (laden en lossen).

Mogelijkheid 3:

Speciaal voor mobiele kranen, torenkranen en mobiele hei-installaties met een lastmoment van 10 tonmeter of meer, genoemd in de Warenwetregeling Machines artikel 2a, is de zogenoemde 2-2-2-regeling opgenomen. In deze ministeriële regeling is bepaald dat deze speciale groep hijskranen moet worden gekeurd door een aangewezen instelling.

In artikel 6d van het besluit is vermeld dat de keuring door een aangewezen instelling 2 jaar na de (nieuwe) ingebruikneming moet plaatsvinden en vervolgens om de 2 jaar. De tussenliggende jaarlijkse keuringen moeten door een deskundig natuurlijk persoon, rechtspersoon of instelling worden verricht (dit kan ook een aangewezen instelling zijn).

De conclusie van de keuring dient door de keuringsinstantie vermeld te worden in het kraanboek. Een keuringsrapport naar aanleiding van een keuring is wettelijk niet voorgeschreven.

Een praktische invulling voor deze keuringssystematiek verloopt via de TCVT. TCVT stelt de schema's op, sluit overeenkomsten met de aangewezen instanties en geeft via de aangewezen instanties certificaten uit.

Keuring hefwerktuigen

De keuring van hefwerktuigen valt onder het Arbobesluit artikel 7.4a. In lid 3 staat: 'Een arbeidsmiddel dat onderhevig is aan invloeden die leiden tot verslechtingen welke aanleiding kunnen geven tot het ontstaan van gevaarlijke situaties wordt, zo dikwijls dit ter waarborging van de goede staat noodzakelijk is, gekeurd, waarbij het zonedig wordt beproefd'.

In de praktijk wordt ook hier een keuringstermijn van ten minste eenmaal per jaar aangehouden.

De keuring dient te worden uitgevoerd door een deskundig natuurlijk persoon, rechtspersoon of instelling.

Voor hefwerktuigen zijn door de overheid geen personen of instellingen aangewezen of erkend. De eigenaar dient er zorg voor te dragen dat de persoon, rechtspersoon of instelling die de keuring uitvoert voldoende deskundig is.

Als deskundige personen of instellingen worden hier over het algemeen de deskundigen van leveranciers genoemd.

Voorbeelden van hefwerktuigen die een periodieke keuring moeten ondergaan zijn heftrucks, verreikers, hefplateaus, goederenliften (waaronder ook laad- en loskleppen bevestigd aan vrachtauto's), hoogwerkers, vijzels en luchtkussens. Afhankelijk van de RI&E dienen ook de toebehoren bij de periodieke keuring meegenomen te worden. Gedacht kan worden aan slangen (olie en lucht), koppelingen en aggregaten.

Documenten bij arbeidsmiddelen

De status van het arbeidsmiddel moet bekend zijn op de arbeidsplaats. Er moeten schriftelijke bewijsstukken van de uitgevoerde keuringen (en inspecties) op de arbeidsplaats aanwezig zijn (bron: Arbobesluit artikel 7.4a en 7.20). En de eigenaar dient over een bij het arbeidsmiddel behorend onderhoudsboek te beschikken (bron: Arbobesluit art. 7.5).

Voor kranen met een bedrijfslast die gelijk of hoger is dan 2 ton moet in de nabijheid van de kraan een kraanboek aanwezig zijn. Hierin moeten de uitgevoerde keuringen zijn vermeld (keuringsrapport wordt niet altijd door een keuringsinstantie afgegeven).

In bijzondere gevallen (bijvoorbeeld bij het werken op wisselende plaatsen) kan men naast het kraanboek volstaan met een verzamellijst van alle aanwezige hijsgereedschappen. Voorwaarde hiervoor is dat alle originele bewijsstukken beschikbaar/opvraagbaar zijn.